Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U003646

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 16-07-2026

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Яненко Владислав Сергійович
2. Vladyslav S. Yanenko

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 101

Назва наукової спеціальності: Екологія

Галузь / галузі знань: природничі науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Екологія

Дата захисту: 09-08-2026

Спеціальність за освітою: Екологія

Місце роботи здобувача: Національний університет біоресурсів і природокористування України

Код за ЄДРПОУ: 00493706

Місцезнаходження: вул. Героїв Оборони, Київ, 03041, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 16292

Повне найменування юридичної особи: Національний університет біоресурсів і природокористування України

Код за ЄДРПОУ: 00493706

Місцезнаходження: вул. Героїв Оборони, Київ, 03041, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Національний університет біоресурсів і природокористування України

Код за ЄДРПОУ: 00493706

Місцезнаходження: вул. Героїв Оборони, Київ, 03041, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 34.35, 34.35.17, 44.39.29, 87.27.17, 87.27.19

Тема дисертації:

1. Оцінка впливу експлуатації вітрових електростанцій на орнітофауну та рукокрилих в межах Північно-Західного Причорномор'я

2. Assessment of the impact of wind farm operation on birds and bats of the North-Western Black Sea region

Реферат/анотація:

1. Актуальність дослідження зумовлена тим, що стратегічний курс України на декарбонізацію та повоєнне відновлення економіки передбачає інтенсивний розвиток відновлюваної енергетики, у якій вітроенергетика посідає провідне місце завдяки високому природному потенціалу прибережних регіонів. Водночас Північно-Західне Причорномор'я є зоною екологічної вразливості, оскільки через нього проходять Азово-Чорноморський, Дніпровський та широкофронтальний міграційні коридори птахів. Вибір Одеського району як об'єкта дослідження зумовлено дефіцитом системних багаторічних даних щодо реакції птахів і кажанів на роботу сучасних вітроелектроустановок (ВЕУ), висота яких сягає понад 200 м (верхня межа обертання лопатей – 210 м), а також ескалацією конфлікту між економічною діяльністю та збереженням біорізноманіття поблизу об'єктів природно-заповідного фонду (ПЗФ), зокрема НПП «Нижньодністровський» – Рамсарського

угіддя міжнародного значення та важливої орнітологічної території, дельта якого забезпечує існування понад 250 видів птахів. Методологія дослідження поєднує натурні, математичні та експериментальні підходи. Польовий етап включав стаціонарні спостереження на пунктах (ПС) і маршрутні обліки (МО) орнітофауни з акцентом на цільові види у потенційно небезпечному діапазоні висот обертання лопатей (35–210 м), а також моніторинг активності кажанів за допомогою ультразвукових детекторів на стаціонарних точках (СТ), лінійних трансектах (ТС) і під час МО. Для верифікації реального рівня впливу здійснювалися систематичні пошуки решток загиблих тварин під діючими ВЕУ у 2020–2021 рр. Аналітичний етап охопив математичне прогнозування ймовірності зіткнення птахів за моделлю CRM (ймовірність того, що птах, який пролітає крізь площину обертання лопатей, зіткнеться з лопаттю), розрахунок порогів потенційного біологічного вилучення (PBR), розроблення авторської бальної системи оцінки екологічного ризику та статистичне опрацювання даних у MS Excel. Уперше для зони впливу вітроелектростанцій Північно-Західного Причорномор'я запропоновано та апробовано комплексну бальну систему оцінки екологічного ризику для орнітофауни, що інтегрує чотири критерії – розрахункову смертність за моделлю CRM, природоохоронний статус виду (ЧКУ, МСОП), тривалість перебування у висотному діапазоні ризику (35–210 м) та регулярність реєстрацій на пунктах спостережень. Застосування шкали до цільових видів дало об'єктивний розподіл: до високого ризику віднесено регулярні види з тривалим перебуванням у зоні обертання лопатей – грака та сороку, до середнього – крука та мартина жовтоногого, тоді як переважна більшість видів отримала низький ризик. Здійснено порівняльний аналіз просторово-часового розподілу та кількісної структури орнітофауни і фауни рукокрилих на суміжних територіях діючої (ТОВ «ОВІД ВІНД») та проєктованої (ТОВ «ОВІД НОРС») вітроелектростанцій, що дало змогу зіставити теоретичні прогнози з реальними показниками життєдіяльності тварин у зоні ризику зіткнень. Уперше в Україні отримано експериментальні дані щодо реакції вечірниці рудої (Nyctalus noctula) на роботу ультразвукового відлякувача вітчизняного виробництва «СуперКіт-1000»: за налаштування пристрою на цільовий частотний діапазон N. noctula (23–30 кГц) акустична активність виду знижувалася на 42 %. Удосконалено методичні підходи до формування переліку цільових видів птахів шляхом обґрунтованого включення масових представників родини воронових (Corvidae), які, попри традиційне віднесення горобцеподібних до другорядних об'єктів моніторингу, характеризуються високим ступенем ризику зіткнення; удосконалено й рекомендації щодо застосування багатомодульних систем відлякувачів через обмежений радіус ефективної дії сигналу (15–20 м). Встановлено закономірності висотного розподілу польотів птахів у степових агроценозах Причорномор'я, за якими більшість особин цільових видів переміщується на висотах до 25 м, а в потенційно небезпечному діапазоні переважають представники воронових і мартинових.

2. Ukraine's strategic course toward decarbonization and post-war economic recovery involves the intensive development of renewable energy facilities, where wind energy occupies a leading place due to the high natural potential of the coastal regions of Ukraine. However, the North-Western Black Sea region is an area of ecological vulnerability, as the Azov-Black Sea, Dnipro, and broad-front bird migration corridors pass through this region. The choice of the Odessa region as the study area is due to the lack of systematic, long-term data on the response of birds and bats to the operation of modern wind turbines (WT), whose blades reach heights of over 200 metres. Along the Black Sea coast, an escalation of the conflict between economic activity and biodiversity conservation is observed. The risks of WPP construction in the Odesa region are exacerbated by the proximity to sites of the Nature Reserve Fund, in particular the «Nyzhnodnistrovskyi» National Nature Park, which is a Ramsar site of international importance and part of Important Bird Areas (IBA) and estuarine systems. The Dniester Delta supports more than 250 bird species, forming large nesting colonies and migratory aggregations. Given this, the implementation of monitoring activities and the development of scientifically grounded regulations during the operation of WPPs within the North-Western Black Sea region are critically important. The research methodology is based on a comprehensive combination of field and analytical approaches implemented in 2020–2021 and 2023–2024 at existing and projected WPPs in the Odesa district. The field stage included Vantage Point (VP) and route counts (RC) of avifauna with an emphasis on target species within the hazardous height range (35–210 m), as well as monitoring of bat activity using ultrasonic detectors at stationary points (SP), along transects (T), and

during RC. To verify the actual level of impact, systematic searches for carcasses were carried out beneath existing WTGs in 2020–2021. Special attention was paid to testing the effectiveness of the domestically produced ultrasonic repeller «SuperKit-1000» under field and urban conditions and to adapting the device for operation at frequencies of 23–30 kHz. The analytical stage included the development of the author's scoring system for ecological risk assessment based on the integration of mortality indicators, conservation status, and the spatio-temporal activity of species. The study integrates methods of field observations, mathematical modeling of bird collision risks (CRM), and the calculation of potential biological removal (PBR) thresholds. Scientific novelty of the obtained results lies in the development and testing of a comprehensive scoring system for assessing ecological risk for avifauna, which integrates indicators of predicted mortality (CRM), conservation status of species according to the RDBU and IUCN, duration of birds presence within the potentially dangerous rotor-swept height range (35–210 m), and the regularity of their encounters. At the same time, methodological approaches to defining «risk groups» among birds have been improved, in which mass synanthropic species (family Corvidae) were included as target species. A significant element of novelty is the results of the first tests in Ukraine of the domestically produced ultrasonic repeller «SuperKit-1000», during which a species-specific response of the common noctule (Nyctalus noctula) to changes in the frequency characteristics of the signal was established. In addition, patterns of vertical distribution of bird flights in the agrocenoses of the Black Sea region were identified.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Раціональне природокористування

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- Яненко В. С., Клепко А. В. Особливості моніторингу орнітофауни у гніздовий період в межах діючої Дністровської ВЕС в Північно-Західному Причорномор'ї. Таврійський науковий вісник. 2025. Вип. 144. С. 356–368.
- Яненко В. С., Клепко А. В. Моніторинг біорізноманіття та шумового навантаження в межах Овідіопольської вітроелектростанції. Екологічні науки. 2025. № 61. С. 127–134.
- Яненко В. С., Клепко А. В. Оцінка ефективності ультразвукового відлякувача рукокрилих для мінімізації ризиків їх зіткнень з вітроенергетичними установками. Український журнал природничих наук. 2025. № 14. С. 383–392.
- Яненко В. С. Розробка та апробація бальної системи оцінки екологічного ризику для орнітофауни в зоні впливу вітрових електростанцій. Екологічні науки. 2026. № 65. С. 399–404.

Наукова (науково-технічна) продукція: комплексна бальна система оцінки екологічного ризику для орнітофауни в зоні впливу вес, система базується на поєднанні трьох критеріїв: розрахункової смертності (crm), тривалості перебування у висотному діапазоні ризику (35-210 м) та регулярності реєстрацій на моніторингових пунктах

Соціально-економічна спрямованість: запропонована бальна система оцінки екологічного ризику, яка може бути використана розробниками екологічної документації для наукового обґрунтування допустимості будівництва вес

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Клепко Алла Володимирівна

2. Alla V. Klepko

Кваліфікація: д. б. н., професор, 03.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7061-453X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет біоресурсів і природокористування України

Код за ЄДРПОУ: 00493706

Місцезнаходження: вул. Героїв Оборони, Київ, 03041, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Мудрак Олександр Васильович

2. Oleksandr V. Mudrak

Кваліфікація: д. с.-г. н., професор, 03.00.16

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-1776-6120

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Комунальний заклад вищої освіти "Вінницька академія неперервної освіти"

Код за ЄДРПОУ: 02139682

Місцезнаходження: вул. Грушевського, Вінниця, Вінницький р-н., 21050, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Департамент освіти і науки Вінницької обласної державної адміністрації

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шевчук Лариса Миколаївна

2. Larysa M. Shevchuk

Кваліфікація: д. б. н., професор, 03.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-4164-514X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державний університет "Житомирська політехніка"

Код за ЄДРПОУ: 05407870

Місцезнаходження: вул. Чуднівська, Житомир, Житомирський р-н., 10005, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: 04r5xzk86

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Білушенко Анатолій Анатолійович

2. Anatolii A. Bilushenko

Кваліфікація: к. б. н., 03.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0009-0005-4084-9548

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет біоресурсів і природокористування України

Код за ЄДРПОУ: 00493706

Місцезнаходження: вул. Героїв Оборони, Київ, 03041, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Митяй Іван Сергійович

2. Ivan S. Mytiai

Кваліфікація: к. б. н., доц., 03.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-6460-7002

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет біоресурсів і природокористування України

Код за ЄДРПОУ: 00493706

Місцезнаходження: вул. Героїв Оборони, Київ, 03041, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Гайченко Віталій Андрійович
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Гайченко Віталій Андрійович
Відповідальний за підготовку облікових документів	Боярчук Сергій Васильович
Реєстратор	Юрченко Тетяна Анатоліївна
Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності	Юрченко Тетяна Анатоліївна

